

## ÕIEND RIIKLIKU JÄRELEVALVE TEOSTAMISE KOHTA PAIDE GÜMNAASIUMIS

### I. SISSEJUHATUS

1. Riiklikku järelevalvet teostati Paide Gümnaasiumis.
2. Järelevalve alus on „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse“ § 84 lg 1 ning Järva maavanema 06.09.2013 korraldus nr 445.
3. Riikliku järelevalve eesmärk on välja selgitada, kuidas on õppeasutuses korraldatud hariduslike erivajadustega õpilaste õppe- ja kasvatustegevus, eesti keele kui teise keele õpe, pedagoogide täienduskoolitus ning tagatud Eesti Hariduse Infosüsteemis kajastatud andmete vastavus tegelikule olukorrale.
4. Järelevalve viidi läbi 8.01.–17.01.2014.
5. Järelevalve teostas Järva Maavalitsuse haridus- ja sotsiaalosakonna peainspektor Anne Viljat.
6. Järelevalve käigus tutvuti õppeasutuse dokumentatsiooniga ja analüüsiti selle sisu, kontrolliti Eesti Hariduse Infosüsteemis kajastatud andmeid, vesteldi õppeasutuse direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistidega, samuti õpilasesinduse liikmete, kooli pidaja esindaja ning maakonna nõustamiskomisjoni liikmetega, külastati õppetunde, tutvuti õppekeskkonnaga.
7. Lühülevaade õppeasutusest:  
Paide Gümnaasium on munitsipaalõppeasutus; õppeasutuse pidaja on Paide linn;  
aadress: Aiavilja 3, Paide 72712;  
õppeasutuses toimub õppe- ja kasvatustegevus eesti keeles;  
õpilaste üldarv on 536;  
pedagoogide üldarv on 49.

### II. Olukorra kirjeldus ja analüüs

#### 1. Hariduslike erivajadustega (edaspidi HEV) õpilase õppe korraldamine (tabelid 1–4 ning kirjeldus ja analüüs)

1.1. HEV õpilase õppe korralduse põhimõtted kooli õppekavas ja tugimeetmete rakendamine.

Paide Gümnaasiumi arengukavas on sõnastatud õppeasutuse visioon aastani 2018. Visiooni kohaselt tagab Paide Gümnaasium kvaliteetse üldkeskhariduse andmise, arvestades iga õppija individuaalsete arenguvajadustega.

Kooli visioonis kajastub eesmärk saada kvaliteetkooliks, mis „eristub oma õppekeskkonna ja -protsessi kõrge kvaliteedi ja tulemuslikkusega ning rahuldab kooli huvipoolte erinevaid vajadusi parimal viisil“.

Kooli strateegilistes eesmärkides aastani 2015 on rõhuasetus kvaliteedil – kooli konkurentsivõime tagamine, kompetentsed ja motiveeritud töötajad, pedagoogide koostöö ja osalemine arendustegevuses, materiaali-tehniline baas, sisehindamine jms.

Kooli strateegilistes eesmärkides kajastatud eesmärk „Tähtis on õpilaste arengule ja toimetulekule kaasa aitamine igas kooliastmes“ on seostatav HEV-õpilaste arengu toetamisega, kuid arvestades riikliku hariduspoliitika eesmarke luua kõikidele õpilastele võrdväärsed võimalused ja tingimused võimete- ja huvidekohase hariduse omandamiseks, on otstarbekas pöörata kooli strateegilistes eesmärkides suuremat tähelepanu hariduslike erivajadustega õpilaste individuaalsete võimete arvestamisele kvaliteetse üldhariduse omandamisel.

Õppeasutuse üldtööplaanis kajastuvad 2013/2014. õa põhieesmärgid tulenevad riikliku järelevalve eesmärkidest (HEV-õpilaste arengu toetamine, pedagoogide täienduskoolitus).

Õpilaste võimekuse arvestamise eesmärki silmas pidades planeeritakse moodustada klassidevahelisi õpperühmi. Käesoleval õppeaastal on matemaatikas ja inglise keeles moodustatud tasemerühmad paralleelklasside õpilastest.

Idee väärrib edasiarendamist ka andekamate õpilaste õpetamise aspektist lähtudes. Klassideüleseid, sügavama ainealase huviga õpilastest moodustatud õpperühmi on andekamate õpilaste toetamiseks seni veel väga vähe kasutatud.

„Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse“ § 47 lõike 2 kohaselt sätestatakse haridusliku erivajadusega õpilase õppe korraldamise põhimõtted kooli õppekavas.

Paide Gümnaasiumi õppekava üldosa on kehtestatud direktori 31.08.2011. a käskkirjaga nr 1-1/15. Koosõlas PGS-i § 69 lõikega 1 on kooli õppekava avalikustatud kooli veebilehel. Õppekava on esitatud arvamuse andmiseks kooli õppenõukogule, õpilasesindusele ja hoolekogule.

Õppekavas on kehtestatud HEV-õpilaste õppekorralduse põhimõtted, mida täpsustatakse kooli kodukorra lisana sätestatud dokumendiga „Paide Gümnaasiumi tugisüsteem ja selle rakendamise kord“.

Õppekavas on sätestatud õpiraskustega õpilastele rakendatavad tugiteenused – konsultatsioonid, õpiabirühmad, kõneravi, pikapäevarühm I kooliastmes, aineõpetus tasemegruppides, individuaalne nõustamine, individuaalsed õpiülesanded või õppekava, lihtsustatud õppekava rakendamine, huviringid, koduõpe. Kooli tugisüsteemi kohaselt tagatakse õpilasele vajadusel logopeedi, eripedagoogi, psühholoogi, õpiabi õpetaja, tugiisiku või sotsiaalpedagoogi teenus.

Õppekavas on loetletud tugiteenused nii õpiraskustega kui ka andekatele õpilastele. Andekate õpilaste arengu toetamiseks pakutavate tugiteenuste hulka kuuluvad individuaalsed õpiülesanded ja nõustamine, sh individuaalne õppekava, ettevalmistus olümpiaadideks ja muudeks võistlusteks, osalemine projektides, TÜ teaduskooli kursuste läbimine, õppekäigud ja huviringid.

Õppeasutuse tugisüsteemi puhul kerkib üles küsimus, kas õppekäike ja projektides osalemist kasutatakse ainult andekate õpilaste arengu toetamiseks. Kuna tegemist on õppe- ja kasvatustegevuse erinevate vormidega, muutmaks kool ja õppeprotsess õpilastele huvitavaks – ja neid ka tegelikult kasutatakse –, on otstarbekas täiendada kooli tugisüsteemi nimetatud tugimeetmetega.

Õppekavas on loetletud meetodid, mida kasutatakse haridusliku erivajaduse, sh ka andekuse väljaselgitamisel. Üheks andekate õpilaste väljaselgitamise võimaluseks on litsentsitud spetsialistide poolt läbiviidud standardiseeritud testide kasutamine. Nimetatud meetodit ei ole kool kasutanud, samuti ei ole ühelegi õpilasele koostatud andekusest tingitud individuaalset õppekava.

Pedagoogilise hindamise meetodi kasutamine või väga heade tulemuste saavutamine aineolümpiaadidel, konkurssidel ja võistlustel ei pruugi anda täielikku pilti õpilaste tegelikest võimetest (nt andekad alasooritajad), mille tõttu on otstarbekas kasutada ka standardiseeritud teste ja valdkonna ekspertide hinnanguid. Üldise intellektuaalse võimekuse kõrval ei saa jätta tähelepanuta ka selliseid võimeid, nagu loominguline mõtlemine, liidrivõimed, võimed kujutavas või esituskunstis, psühhomotoorne võimekus.

Õpiraskuste ilmnemisel avab klassijuhataja õpilasele individuaalse arengu jälgimise kaardi (IAK). Direktor on määranud kaardi koostamise ja täitmise eest vastutajaks HEV-õpilaste õppe koordineerija ning kehtestanud ametijuhendis tema tööülesanded. HEV-õpilaste õppe koordineerija tööülesanded on kooskõlas PGS-is sätestatuga.

Koolis on avatud individuaalse arengu jälgimise kaardid kõikidele HEV-õpilastele. Kaartidel on kajastatud õpilase õpilugu, individuaalsuse märkamine ja toetamine, kokkulepped lapse, vanema ja õpetaja vahel, uuringute tulemused, soovitud tugiteenuste rakendamiseks, rakendatud tugiteenused ja nende tulemuslikkus.

Kool otsib individuaalse arengu kaardile optimaalset vormi. IAK täiustamisel on otstarbekas silmas pidada, et kaardil kajastuks õppeaastate kaupa õpilase õpilugu, kõikide uuringute tulemused ja spetsialistide arvamused, tugiteenuste rakendamine ja selle tulemuslikkus ning et kogutud andmed oleksid lihtsalt tõlgendatavad.

2013/2014. õa töötavad koolis 3.–9. kl õpilastest moodustatud õpiabirühmad. Haridus- ja teadusministri 23.12.2010 määruse nr 76 „Hariduslike erivajadustega õpilaste klassides ja rühmades õppe ja kasvatuse korraldamise alused ning õpilaste klassi või rühma vastuvõtmise või üleviimise, klassist või rühmast väljaarvamise ning ühe õpilase õpetamisele keskendatud õppe rakendamise tingimused ja kord“ § 18 alusel on õpiabirühma võetud ajutiste ainealaste õpiraskuste ja väljakujunemata õpioskuste ning logopeediliste probleemidega õpilased. Õpiabi saab kokku 58 õpilast.

Õpilased on õpiabirühma võetud klassi- ja aineõpetajate ettepanekul ning individuaalse arengu jälgimise kaardi alusel. Logopeedilise abi vajaduse väljaselgitamiseks viidi läbi diagnoosetteütus.

Haridus- ja teadusministri 23.12.2010 määruse nr 76 § 18 lg 2 kohaselt võib õpiabirühma vastu võtta ka lihtsustatud õppel oleva õpilase, kes õpib klassis, kus õppetöö toimub põhikooli riikliku õppekava järgi. Kool kasutab seda võimalust kahe lihtsustatud õppel oleva õpilase toetamiseks. Sama määruse § 18 lg 8 kohaselt rakendatakse tegevusi õpiabirühmas vähemalt kuus tundi nädalas. Nimetatud õpilased saavad õpiabi kaks tundi nädalas. Üks õpilane saab lisaks ühe individuaaltunni matemaatikas.

Õpiabitunde viivad läbi klassi- ja aineõpetajad. Kuna tunnid toimuvad pärast õppetunde, ei saa täiel määral rakendada haridus- ja teadusministri 23.12.2010 määruse nr 76 § 18 lg-s 8 sätestatud nõudeid, mille kohaselt toimuvad õpiabitunnid vähemalt kolm tundi nädalas. HEV-õpilastele on kahtlemata väsitav pärast tundide lõppu lisaks veel aktiivselt õpiabitunnis osaleda, mis seab kahtluse alla pakutava õpiabi tulemuslikkuse. 2013/2014. õa on 3.–6. kl õpilastel üks, 7.–9. kl õpilastel kaks õpiabitundi nädalas.

Õpiabirühmade töö korraldamisel ei ole suudetud kinni pidada rühmatäitumuse piirnormist, milleks on vastavalt PGS-i § 51 lg 1 punktile 1 kuus õpilast. III kooliastmes on õpiabirühmades 7–9 õpilast. Lubatust suurem on ka 4. kl õpiabirühm.

Põhjuseks, miks õpiabirühmad on lubatust suuremad ja õpilased ei saa nõutavas mahus õpiabi, nimetab koolijuht personali palgafondi pingelisust ja õpetajate tunnikoormust.

Õpiabitundides osalevatele lastele ei ole koostatud individuaalset õppekava, nagu sätestab haridus- ja teadusministri 23.12.2010 määruse nr 76 § 18 lg 6, vaid on koostatud õppeaineti ühised töökavad kogu rühmale.

I-II kooliastme õpiabitunnid on suuresti orienteeritud eesti keelele (õigekeelsuse, funktsionaalse lugemisoskuse, tähelepanu, mälu ja mõtlemise ning suulise eneseväljenduse arendamine), vajadusel saavad õpilased ka logopeedilist abi. Õpetaja teeb õpiabitundide kavandamisel koostööd teiste klassiõpetajatega, planeerides õppe sisu vastavalt sellele, millised on probleemid õpitulemuste saavutamisel.

Ka vanemas kooliastmes kujuneb õpiabirühma tunni sisu õpetajate sõnutsi teemadest, mis klassitunnis õpilastele selgeks ei saa. Aine kinnistamise kõrval kasutatakse ka etteõpetamist, et uue aine käsitlemine oleks tulemuslikum. Õpiabitunnis saavad võimaluse suuliseks eneseväljenduseks ka need õpilased, kes seda klassitunnis mingil põhjusel ei tee.

Riikliku järelevalve käigus vaadeldud III kooliastme õpiabitundides anti ainealast abi eesti keeles ja matemaatikas, kinnistades ainetunnis õpitut. 3. kl õpiabitunnis arendati suulist ja kirjalikku kõnet ning kognitiivseid oskusi.

3. kl õpiabitunnis ning 7. kl matemaatika õpiabitunnis olid õpilased aktiivsed õppeprotsessis osalejad. III kooliastme eesti keele õpiabitundides ilmnes mitme õpilase puhul vähene õpimotivatsioon.

Õpiabi tulemuslikkuse kasv on saavutatav mitmekülgsema metoodika kasutamisega. Õpiabitund ei ole üksnes täiendav ainetund, vaid see on ka koht, kus kujundatakse õpioskusi ja -harjumusi, see omakorda tähendab teistmoodi õpetamis- ja õppimismetoodikat, eripedagoogiliste võtete kasutamist, samuti väga head koostööd õpetajate ja erispetsialistide vahel. Eripedagoogilist nõu ja abi pakub maakonna õppenõustamiskeskus.

Õpikeskkond vastab õpiabitundide vajadustele: õpetajate käsutuses on vajalikud tehnilised vahendid ning õppe- ja metoodilised materjalid. Õpetajad koostavad ka ise õppevara, arvestades õpilaste erivajadusi.

2013. a soovitas nõustamiskomisjon kahele õpilasele õppimist väikeklassis, kahele õpilasele õpiraskustega õpilaste klassis. Vastavalt PGS-i § 50 lõikele 5 on nõustamiskomisjoni soovitud õpet korraldavale koolile täitmiseks kohustuslikud.

Paide Gümnaasiumis ei ole väikeklassi ega õpiraskustega õpilaste klassi, mille tõttu ei rakendata nendele õpilastele maakonna nõustamiskomisjoni antud soovitusi. Väikeklassi loomist on arutatud ka kooli pidaja osavõtul, kuid väikeklass on siiani loomata. Osa õpilastest, kellele nõustamiskomisjon soovitas väikeklassis õppimist, on koolist lahkunud.

Koolijuhi selgituse kohaselt ei ole HEV-õpilaste klasse loodud, kuna selleks ei jätkunud töötajate palgaraha: kooli personalikulud jäid 2013. a lõpus miinusesse.

2013/2014. õa õpivad mõlemad väikeklassi suunatud õpilased tavaklassis. I kooliastmes õppivale õpilasele rakendatakse õpiabitunde, samuti tehakse temaga eesti keeles ja matemaatikas individuaalset tööd.

III kooliastmes õppiv õpilane hoidub kõrvale koolikohustuse täitmisest, talle ei ole leitud kohta ka mõnes teises õppeasutuses. Kuna õpilane keeldub kooli tulemast, ei saa temaga kontakti ka koolipsühholoog. Pere probleemidega on tegelenud sotsiaalpedagoog.

Õpiraskustega õpilaste klassi suunatud õpilased õpivad samuti tavaklassis. Neile rakendatakse eesti keeles ja matemaatikas individuaaltunde, teistes ainetes õpivad õpilased klassiga koos. Ühele õpilasele rakendati kuni 2013. a lõpuni tugiisikut.

Kuna 1. ja 2. klassis ei ole õpiabirühmi moodustatud, ei saa õpiraskustega õpilaste klassi suunatud õpilased tuge õpiabitunnis.

Hetkel suudavad õpiraskustega õpilaste klassi suunatud õpilased klassiõpetaja toel nõutud õpitulemusteni jõuda, kuid spetsiifiliste arenguhäirete tõttu ja vajaliku eripedagoogilise sekkumiseta on oht probleemide süvenemiseks.

Eeltoodu alusel on Paide linnas vajalik moodustada väikeklass ja õpiraskustega õpilaste klass, sest maakonna nõustamiskomisjoni soovitud puudutavad mõlema kooli õpilasi – otsustamist vajab, kumma kooli juurde nimetatud klassid tehakse. PGS-i § 7 lg 1 kohaselt tagab kooli pidaja põhikooli riikliku õppekava täitmiseks vajalike kvalifitseeritud õpetajate olemasolu, turvalisuse, tervisekaitse ja õppekava nõuetele vastava õppekeskkonna olemasolu ning võimalused õpilase arengu toetamiseks.

2013/2014. õa rakendatakse koolis individuaalset õppekava üksikutes ainetes kaheksale õpilasele, kes õpivad põhikooli riikliku õppekava järgi. Nimetatud õpilaste seas on kaks õpilast, kellele on soovitatud HEV-õpilaste klassis õppimist.

Enamikul juhtudel on individuaalne õppekava koostatud eesti keeles ja matemaatikas. Kaheksast õpilasest neljale on uuringute tulemusena soovitatud intensiivset logopeedi abi. Nimetatud õpilased on määratud õpiabirühma, kuid intensiivset abi, nagu soovivad Tartu Ülikooli Kliinikumi spetsialistid, koolis ei võimaldata.

2013/2014. õa rakendatakse lihtsustatud õppekava kolmele õpilasele, neist üks õpilane on määratud tervislikel põhjustel koduõppele. Lähtutakse kaasava õppe põhimõttest, mille kohaselt õpivad lihtsustatud õppel olevad õpilased klassis, kus õppetöö toimub põhikooli riikliku õppekava järgi. Lihtsustatud õppel olevatele õpilastele on koostatud individuaalne õppekava. Mõlema õpilase suhtes rakendatakse õpiabitunde eesti keeles ja matemaatikas, ühele õpilasele võimaldatakse ka üks individuaaltund matemaatikas, lisaks suunatakse õpilasi osa võtma ainekonsultatsioonidest.

Lihtsustatud õppel olevad õpilased õpivad eesti keelt ja matemaatikat nõrgemas tasemegrupis, kus õpetaja abi ja tähelepanu vajavad ka teised õpiraskustega õpilased. Selle tõttu ei jää pedagoogil alati piisavalt aega lihtsustatud õppel olevat õpilast individuaalselt juhendada, nagu ilmnes ka riikliku järelevalve käigus vaadeldud tunnis.

Koolijuhtide sõnutsi on lihtsustatud õppel olevate õpilaste arendamisel probleemiks spetsiaalse õppevara vähesus. Õpetajad kohandavad õppematerjale õpilastele jõukohaseks ning koostavad ise töölehti.

Kooli tavaklassis õppivatele lihtsustatud õppel olevatele õpilastele kohaldatakse põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava tunnijaotusplaani erinevat tunnijaotusplaani. Õpilastele ei võimaldata tööõpetust sellises mahus, nagu nähakse ette lihtsustatud õppekava puhul.

Antud juhul ei lähtu kool põhimõtetest, et lihtsustatud õppe sisu on valdavalt suunatud praktiliste oskuste ja teadmiste omandamisele ning et lihtsustatud õppe väljundiks on praktilist tööd väärtustav isik (Vabariigi Valitsuse 16.12.2001 määrus nr 182 „Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava“, lisa 1, p 2.4.). „Põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava“ lisa 1 sätetatu kohaselt ei ole lubatud tööõpetuse osas lihtsustatud õppe tunnijaotusplaani muuta.

Põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava rakendamise üheks põhimõtteks on, et lapse arengupuute ületamiseks või vähendamiseks rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid. Tavaklassis õppivate õpilaste puhul on antud põhimõtet võimalik rakendada juhul, kui pedagoogid valdavad eripedagoogilisi meetodeid, mis omakorda eeldab vastavat tasemeharidust või täienduskoolituse läbimist. Koolijuhi pädevuses on hinnata õpetajate eripedagoogiliste kompetentside olemasolu ning arvestada seda pedagoogide täienduskoolituse planeerimisel.

Kooli hinnangul on lihtsustatud õppel olevad õpilased võimelised saavutama nõutud õpitulemusi kõikides õppeainetes peale matemaatika. Sellisel juhul on vajalik läbi viia täiendavad uuringud ja pöörduda uute soovituste saamiseks nõustamiskomisjoni poole.

Koduõppele määratud õpilane viibib sageli haiglas, mille tõttu rakendatakse talle haiglaõpet. Õpilasele on lihtsustatud õppekava alusel koostatud individuaalne õppekava, kuid selle rakendamisel on raskendavaks asjaoluks õpilase tervislik olukord.

2013/2014. õa I poolaastal rakendati ühe 1. kl õpilase toetamiseks tugiisikut. Kooli hinnangul on tegemist kasvatusraskustega (EHIS-es kajastuvad erivajadusena üksnes kasvatusraskused) ning vastavalt sellele oli õpilasele määratud tugiisik. Psühhiaatrilise hindamise kohaselt on tegemist segatüüpi spetsiifiliste arenguhäiretega, mille puhul on näidustuseks õpiraskustega õpilaste klassis õppimine. Kuna koolis sellist klassi pole loodud, õpib laps tavaklassis ning eesti keeles ja matemaatikas õpetatakse teda individuaalselt. Lapsele on koostatud rehabilitatsiooniplaan, ta on saanud psühholoogilist abi.

Käesoleval õppeaastal on koolis moodustatud pikapäevarühm 1. ja 2. kl õpilastest. Pikapäevarühmas pakutakse õpilastele järelevalvet ning pedagoogilist juhendamist ja suunamist koduste õpiülesannete täitmisel.

Pikapäevarühmade moodustamisel on koolis paaril viimasel õppeaastal tehtud edusamme. Kui 2010. a ei avatud rahapuudusel ühtegi pikapäevarühma, siis 2013/2014. õa avati kaks rühma.

Õpilaste arengu toetamise aspektist on otstarbekas moodustada pikapäevarühmad ka vanemate klasside õpilastele, vähemalt II kooliastme piires, et anda abi ja tuge koduste ülesannete täitmisel kõikidele õpilastele, kes seda vajavad, eriti aga hariduslike erivajadustega õpilastele. Antud küsimuses on otstarbekas küsida lastevanemate arvamust.

PGS-i § 73 lg 1 kohaselt kuulub kooli hoolekogu ülesannete hulka õppeks ja kasvatuseks paremate tingimuste loomine. § 73 lg 1<sup>1</sup> p 15 kohaselt annab hoolekogu arvamuse pikapäevarühma vajaduse ja töökorralduse kohta. Eeltoodu põhjal on vajalik kaasata pikapäevarühmade moodustamise arutellu kooli hoolekogu.

Kooli tugisüsteemi kohaselt tagatakse õpilasele vajaduse korral logopeedi, eripedagoogi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus, mis on kooskõlas PGS-i § 37 lõikes 2 sätestatuga.

Koolis on loodud 1,0 logopeedi ametikohta, kuid kuna töötaja viibib lapsehoolduspuhkusel, täidab ajutiselt tema töökohuseid klassiõpetaja.

Logopeedilist abi saavad õpilased õpiabirühmas, individuaalset logopeedilist abi ei osutata. Eesti Hariduse Infosüsteemi andmetel on koolis 13 õpilast, kes vajaksid logopeedi abi, kuid kelle suhtes seda ei rakendata. Kooli hinnangul on tegemist ajutise probleemiga, mis laheneb pärast spetsialisti lapsehoolduspuhkuselt naasmist.

Sotsiaalpedagoogi ega koolipsühholoogi ametikohta pole õppeasutuses loodud, nimetatud teenust osutavad kooli pidaja otsusel Paide Sotsiaaltöökeskuse töötajad.

Tugispetsialistide tööülesanded on sätestatud töölepinguga. Koolijuhtide ja pidaja ettekujutus spetsialistide töökorralduse osas ei ühti täielikult. Õppeasutus sooviks, et sotsiaalpedagoogi ametikoht oleks kooli ametikohtade koosseisus, kooli pidaja hinnangul on sotsiaalpedagoogi ja psühholoogi töö tulemuslikum, kui nad tegelevad õpilaste probleemidega laiemalt (kodu, pere).

Jõudmaks mõlemaid pooli rahuldava kokkuleppeni on koolijuhil ja kohalikul omavalitsusel otstarbekas õppeasutuse personali koosseis ja tugispetsialistide töökorraldus veel kord läbi rääkida, seades esiplaanile õpilaste vajadused.

Sotsiaalpedagoog/lastekaitsepspetsialist tegeleb õpiraskuste, käitumis- ja sotsiaalsete probleemidega õpilastega, jälgib koolikohustuse täitmist. Vajadusel külastab lastekaitsepspetsialist kodusid, jälgib perede toimetulekut, nõustab lapsevanemaid, tegeleb õpilaste materiaalsete probleemide lahendamisega.

Õpi- ja käitumisprobleemide dokumenteerimiseks on võetud kasutusele enesejälgimiskaardid ja konsultatsioonide lehed, mille kaudu saab sotsiaalpedagoog ülevaate õpilaste käitumisest ja ainekonsultatsioonides osalemisest. Sotsiaalpedagoog jälgib õpilaste käitumist tunnis ja tunnivälisel ajal, tehes koostööd õpetajatega, kooli juhtkonnaga, koolipsühholoogiga, institutsioonidega väljaspool kooli. Probleemide tekkimisel nõustab spetsialist õpilasi individuaalselt ning viib läbi selgitustööd kogu klassi või teatud rühma õpilastega.

Sotsiaalpedagoogi hinnangul tegeleb ta õppeaasta jooksul ca 10%-ga õpilaskonnast, abivajajate arv aasta-aastalt suureneb, mida põhjustavad sotsiaalsed probleemid ühiskonnas.

Koolipsühholoogi ülesandeid täidab käesoleva õppeaasta algusest Paide Sotsiaaltöökeskuse psühholoog, kelle pädevuses on isiksusest lähtuvad probleemid, õpilaste psüühiline seisund, emotsioonidega toimetulek jms. Psühholoog nõustab õpilasi ja nende vanemaid, külastab koos lastekaitsepspetsialistiga õpilaste

kodusid, osaleb kooli ümarlaua töös. Individuaalse nõustamise kõrval jälgib psühholoog ka klassi kui tervikut ning nõustab õpetajaid.

Paide Sotsiaaltöökeskuse psühholoogina on spetsialistil kohustus tegelda ka lasteaja ja lasteabikeskuse lastega, mille tõttu on ta kursis kooli tulevate laste erivajadustega, mis võimaldab probleemide ilmnmisel kohe sekkuda.

Ühe tugimeetmena rakendatakse III kooliastmes diferentseeritud aineõpetust matemaatikas ja A-võõrkeeles. Võimete alusel loodud tasemerühmades õpetamine võimaldab paremini arvestada õpilaste individuaalsusega ja toetada tulemuslikumalt nii andekamaid kui ka õpiraskustega õpilasi.

Kool tagab õpilastele täiendava pedagoogilise juhendamise väljaspool õppetunde ainekonsultatsioonides. Konsultatsioonide ajad on avalikustatud, kõikidel õpilastel on võimalus konsultatsioonis osaleda.

„Põhikooli riikliku õppekava“ § 22 lg 7 alusel rakendab kool käesoleva õppeaasta II veerandist ainekonsultatsiooni kohustusliku tugimeetmena nende õpilaste suhtes, kelle veerandihinne on „puudulik“ või „nõrk“. Konsultatsioonis osalemine dokumenteeritakse.

Ajutiste õpiraskustega õpilaste ainekonsultatsioonidesse suunamine ja meetme rakendamise tulemuslikkuse järjekindel hindamine suurendavad õpiabi tulemuslikkust.

Teise uuendusena otsustati järeltööde sooritamise viia lahku ainekonsultatsioonidest, millega tagatakse konsultatsioonis sisuline ainealane abi ja juhendamine.

Õpilaste arengu toetamiseks tegutseb koolis ümarlaud, kuhu kuuluvad õppealajuhataja ja tugispetsialistid, vajadusel kaasatakse teisi personali liikmeid ja lapsevanemaid. Ümarlaud loodi õpilaste õpiraskuste varajaseks märkamiseks ja tõhusaks sekkumiseks.

Ümarlaua koosolekul arutatakse õpilaste õpi- ja käitumisprobleeme, otsitakse ühiselt lahendusi, mis arvestaksid õpilaste individuaalsusega, analüüsitakse tugimeetmete rakendamise tulemuslikkust.

Positiivsena väärib märkimist, et ümarlaua aruteludesse koondub kogu vajalik info ning et probleemidega asutakse operatiivselt tegelema. Positiivne on ka arutelude dokumenteerimine, mis tagab süsteemsuse probleemide lahendamisel.

Kooli arengukavas nimetatakse üheks kriitiliseks eduteguriks akadeemilist edukust, mille indikaatoriks on õpilaste väljapaistvad tulemused riigieksamitel, ainekonkurssidel ning väga hea sissesaamine kõrgkoolidesse.

Akadeemilise edukuse eesmärgiks seadmine on igati positiivne ning aitab saavutada silmapaistvaid tulemusi töös andekate õpilastega.

Akadeemilise edukuse üheks näitajaks on õpilaste tulemused aineolümpiaadidel. Kooli kohta, kes seab eesmärgiks akadeemilise edukuse, on Paide Gümnaasiumi õpilaste osalemine aineolümpiaadidel viimastel õppeaastatel siiski tagasihoidlik. Koolijuhtidel on otstarbekas sisehindamise käigus analüüsida, kas nimetatud näitaja on kooskõlas kooli eesmärkidega.

Andekate õpilaste arendamine toimub põhiliselt olümpiaadideks ja teisteks konkurssideks valmistumise käigus. Ainetundides kasutatakse andekamate õpilaste arendamiseks diferentseeritud õpetamist. Õpetajate toetusel läbivad õpilased Tartu Ülikooli teaduskooli kursusi, osalevad õpikodade töös.

Kooli sisehindamisaruande andmete põhjal on teaduskooli tegevusest osavõtt jäänud 2008. a tasemele – kursustel osaleb kaheksa õpilast. Eelmisel õppeaastal alustas teaduskooli kursustel samuti kaheksa õpilast, kuid kursuse lõpetamiseni jõudsid neist pooled. Väga oluline on siinjuures õpetajate abi ja toetus, seda ka õpimotivatsiooni säilimiseks.

Positiivsena väärib märkimist, et kool arvestab teaduskooli kursuste läbimist ja õpikodade töös osalemist, samuti muusikakoolis ning kooli huviringides osalemist kooli õppekava osana.

Tunnustamist väärrib Paide Gümnaasiumi õpilaste järjepidev osavõtt maakonna ja vabariiklikest kodu-uurimiskonverentsidest ning teistest uurimistöõde võistlustest, kus on saavutatud silmapaistvaid tulemusi.

Paide Gümnaasium on Tartu Ülikooli partnerkool, millega kaasnevad huvitavad õppepäevad õpilastele kord veerandis. Partnerlussuhete edasiarendamisel on otstarbekas läbi rääkida, kuidas ülikool saab aidata kaasa õpetajate täienduskoolitusele.

Kool osaleb järjepidevalt nii üle-eestilistes kui ka rahvusvahelistes projektides (GLOBE, NORD PLUS, T.O.R.E. jpt). Paide Gümnaasiumi ja maakonna põhikoolide koostöös viidi 2009–2012 läbi ESF-i rahastusega loodusainete ja matemaatika integratsiooni projekt LooMa, mille eesmärgiks oli põhikooli õpilaste erihuvide suurendamine ja loovuse arendamine loodusainete ja matemaatika õpetamise meetoodika mitmekesistamisel ja sidumisel igapäevaeluga.

Huvidest ja võimetest tulenevalt on õpilastel mitmekülgsed võimalused huviringides osaleda, valdav osa õpilastest hindab koolis pakutavaid võimalusi piisavaks. Eriti kõrgelt hindavad õpilased kooli traditsioonilisi üritusi.

Paide Gümnaasiumi õppe- ja kasvatusprotsessi üheks peamiseks eesmärgiks on rahvuskultuuri arendamine, mille nimel tegutsevad arvukad rahvatantsuringid ja laulukoorid. 2013/2014. õa on koolis 30 huviringi, sh seitse rahvatantsurühma, viis koori, ansamblid, solistid. Aineringidest tegutsevad inglise keele ringid 1. ja 2. kl õpilastele, spordiringid, riigikaitse, GLOBE ning ettevõtlusring. Koolis tegutsevad noorkotkad ja kodutütred, antakse välja ajalehte Littera.

Õppeaasta lõppedes hindavad õpetajad oma panust õpiraskustega õpilaste arengu toetamisel, tugimeetmete rakendamise tulemuslikkust ja nende edasist vajalikkust. Õpilase arengu toetamiseks korraldatakse üks kord õppeaastas arenguveestlus.

Kooli õppenõukogu analüüsib ja hindab regulaarselt õppe- ja kasvatusgevuse tulemuslikkust, sh HEV-õpilaste arenguga seotud küsimusi. Nii on õppenõukogu arutanud psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi töökorraldust, koduõppel oleva õpilasega seotud probleeme, Tartu Ülikooli teaduskoolis pakutavaid võimalusi andekate õpilaste arendamisel.

7.11.2012 võttis õppenõukogu vastu otsuse õpilase koolist väljaarvamiseks. Vastavalt haridus- ja teadusministri 23.08.2010 määrusele nr 44 „Kooli õppenõukogu ülesanded ja töökord“ ei kuulu sellise otsuse tegemine õppenõukogu pädevusse.

HEV-õpilastega tehtavat tööd on tutvustatud ka kooli hoolekogule. 2011. a toetas hoolekogu 1,0 sotsiaalpedagoogi ja 0,5 koolipsühholoogi ametikoha loomist koolis, kuid nimetatud ametikohad on koolis seni loomata.

Kooli sisehindamisaruandes planeeriti parendustegevusena 2011. a läbi viia rahulolu-uuringud kolmele põhilisele huvigrupile. Lastevanemate hulgas ei ole uuringuid läbi viidud, mille tõttu ei oma kool täpset infot selle kohta, kuidas vanemad hindavad kooli tugisüsteemi toimimist.

Õpilaste küsitlusest selgus, et 57,98% nõustusid täielikult ja 38,66% osaliselt väitega, et „raskuste tekkimisel on võimalus alati abi paluda ja konsultatsiooni saada“. Seega on õpiabi kättesaadavus õpilaste poolt hinnatuna väga hea.

Küsitlusest selgus, et 46,22% õpilastest hindas kooli enese jaoks turvaliseks. 13,4 % jaoks turvatunne osaliselt või täielikult puudus. Käesoleval õppeaastal osalevad I ja II kooliastme klassid õpikeskkonna turvalisuse projektis KIVA.



Koolis tegutseb aktiivselt õpilasesindus. Õpilasesinduse liikmetest ja õpetajatest moodustatud ümarlauas arutatakse õpilaste probleeme (koolikohustuse täitmine, õppeedukus, kooli kodukorra täitmine), murede märkamiseks ja abi osutamiseks on kasutusel „murekast“.

Õpilaste hariduslikud erivajadused ja rakendatavad tugiteenused on kantud Eesti Hariduse Infosüsteemi.

## 1.2. Tugispetsialistide koosseis ja ettevalmistus.

Paide Gümnaasiumi põhimääruse § 8 p 18 alusel on direktor kinnitanud 17.09.2013 käskkirjaga nr 1-1/2 kooli ametikohtade koosseisu. Käskkirjaga on muu hulgas kinnitatud 6,91 pedagoog-metoodiku ja 13,34 vanempedagoogi ametikohta. Riiklik järelevalve juhib koolijuhi tähelepanu asjaolule, et tegemist on atesteerimisel omistatavate ametijärkudega, mitte ametikohtadega.

Tugispetsialistidest on koolis kehtestatud logopeedi ametikoht (1,0) ja HEV-õpilaste õppe koordineerija ametikoht (0,2). Õppe- ja kasvatusalal töötavad veel huvijuht (1,0), ringijuhid (2,3) ja pikapäevarühma kasvatajad (0,83 ametikohta).

Kooli logopeed viibib lapsehoolduspuhkusel, mistõttu töötab käesoleval õppeaastal logopeedi ametikohal (koormus 0,2 ametikohta) klassiõpetaja. Töötaja kvalifikatsioon vastab haridus- ja teadusministri 2.09.2013 määrusega nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ kehtestatud nõuetele – tal on erialane magistrikraadile vastav kvalifikatsioon.

Klassiõpetaja ja logopeedi ametikohal töötav pedagoog ei ole viimase viie aasta jooksul osalenud ametikohaga seotud eripedagoogilisel kursusel.

Kooli sotsiaalpedagoog ja ühtlasi ka HEV-õpilaste õppe koordineerija on käesoleval õppeaastal Paide Sotsiaaltöökeskuse lastekaitsespetsialist. Sotsiaalpedagoogi kvalifikatsioon vastab haridus- ja teadusministri 2.09.2013 määrusega nr 30 kehtestatud nõuetele – ta omab erialast kõrgharidust.

Sotsiaalpedagoog ei ole viimase viie aasta jooksul osalenud eripedagoogilisel kursusel, küll aga on ta osa võtnud ametikohaga seotud lähimatest koolitustest („Töö HEV-lastega“, „Agressiivsuse leevendamise treeningprogrammi rühmajuhhi koolitus“, „Sõltuvused“).

Arvestades asjaolu, et sotsiaalpedagoog täidab ka HEV-õpilaste õppe koordineerija ülesandeid, on otstarbekas läbida erivajadustega õpilaste arendamist käsitlev koolitus.

Alates käesolevast õppeaastast täidab koolipsühholoogi ülesandeid Paide Sotsiaaltöökeskuse psühholoog. Antud hetkel ei vasta töötaja kvalifikatsioon haridus- ja teadusministri 2.09.2013 määrusega nr 30 kehtestatud nõuetele, kuna puudub magistrikraad.

Tasemehariduse omandamise kõrval on psühholoog läbinud 120-tunnise tugiisiku baaskoolituse.

Õpiabirühmade õpetajaid on kokku neli. Kolme õpetaja kvalifikatsioon vastab haridus- ja teadusministri 29.08.2013 määrusega nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ sätestatud nõuetele. Ühel eesti keele õpiabirühma õpetajal on magistrikraad omandamata, mille tõttu ei vasta tema kvalifikatsioon nõuetele.

Matemaatika õpiabirühma õpetajal on läbitud 160-tunnine eripedagoogika kurus. I-II kooliastme õpiabirühma õpetaja omab abikooli õpetaja-logopeedi kutset. Kahel õpetajal ei ole eripedagoogikaalaseid täienduskoolitusi läbitud.

Lapsehoolduspuhkusel viibiva spetsialisti tööle naasmisel suurenevad võimalused eripedagoogiliseks ja logopeediliseks abiks, kuid koolijuht peab arvestama asjaoluga, et bakalaureusekraadiga spetsialisti kvalifikatsioon ei vasta haridus- ja teadusministri 29.08.2013 määrusega nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ sätestatud nõuetele.

1.3. Õppekeelest erineva emakeelega õpilastele kohaldatavad erisused.

Kooli andmetel õpib õppeasutuses kaks õpilast, kelle kodune keel ei ole eesti keel. Ühel õpilasel on kodune keel vene, teisel õpilasel inglise keel. Paide Gümnaasiumi on õpilased tulnud eesti õppekeelega õppeasutusest.

Inglise keelt koduse keelena kasutav 2. kl õpilane on käinud eesti õppekeelega lasteaias ning saab eestikeelse suhtlemisega hakkama, tema õpitulemused on positiivsed. Logopeedi hinnangul vajab õpilane logopeedi abi, seda võimaldati talle eelmisel õppeaastal. Käesoleval õppeaastal toetatakse õpilase arengut pikapäevarühmas ja ainekonsultatsioonis. Spetsialisti puudumise tõttu logopeedilist abi ei võimaldata.

Vene kodukeelega õpilane on elanud pikka aega vene keelekeskkonnas. Kooli hinnangul ei oska ta korralikult ei vene ega eesti keelt, millest on tingitud ka õpiraskused. Õpilasele on võimaldatud psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi abi. Logopeediline abi puudub. Õpiabirühma õpetaja hindab õpilase eesti keele oskust algeliseks, mille tõttu saab ta abi õpiabirühmas.

Õpetaja antud hinnangu põhjal on õpilasel raskused eneseväljendamisel ja mõistmisel, seetõttu on HEV-õpilaste õppe koordineerijal, koolijuhtidel ja õpetajatel otstarbekas kaaluda, kas ja millist täiendavat eesti keele alast õpiabi saab kool osutada õpilasele, kes on jõudnud juba 9. klassi.

Riikliku järelevalve käigus vaadeldud õpiabitunnis ilmnes, et ühe 7. kl õpilase õpiraskused võivad olla tingitud ebapiisavast keeleoskusest. Antud õpilase puhul on otstarbekas hinnata täpsemalt tema keeleoskust ning kaaluda, kas ja millist täiendavat tuge kool talle eesti keele oskuse parendamiseks pakkuda saab (nt individuaalne õppekava).

**Tabel 1.** HEV õppe korraldus

Kehtestatud õppekavas (jah/ei)	Kooli õppenõukogu arvamus (jah/ei)	Kooli hoolekogu arvamus (jah/ei)	Kooli õpilasesinduse arvamus (jah/ei)	Õppekava avalikustamine veebis (jah/ei)	Koordineerija määramine (dir kk nr, kuupäev)
jah	jah	jah	jah	jah	Tööleping nr 560 23.09.2013

**Tabel 2.** Rakendatavad tugimeetmed HEV õpilase arengu toetamiseks

Tugimeetmed	Haridusliku erivajadusega õpilaste arv		Individaalse arengu jälgimise kaart	
	EHIS	Dok	Õpilaste arv	% HEV õpilaste arvust <sup>1</sup>
Õpiabirühm põhiharidust omandavatele õpilastele eripedagoogilise abi osutamiseks	36	36	36	100
Õpiabirühm põhiharidust omandavatele õpilastele logopeedilise abi osutamiseks	22	22	22	100
Õpe HEV õpilaste klassis	0	0	0	0
Individaalne õppekava	11	11	11	100
Tugiisik	1	1	1	100
Koduõpe	1	1	1	100
Kokku	71	71	71	100

<sup>1</sup> Märgitakse, mitu protsenti moodustab HEV õpilastele avatud individaalse arengu jälgimise kaartide arv HEV õpilase arvust

**Tabel 3.** Tugispetsialistide ja tugimeetmeid rakendavate pedagoogide ametikohad ja osalemine täienduskoolitustel

Ametikoha nimetus	Kehtestatud ametikohtade arv	Täidetud ametikohtade arv	Ametikohal töötavate pedagoogide arv	Pedagoogide arv, kes on osalenud ametikohaga seotud eripedagoogilisel kursusel viimase viie aasta jooksul	
				EHIS	Dok
Eripedagoog	0	0	0	0	0
Logopeed	1	0,2	1	0	0
Koolipsühholoog	0	0	0	0	0
Pikapäevarühma kasvataja	0,83	0,83	4	4	4
Õpilaskodu kasvataja	0	0	0	0	0
Õpiabirühma õpetaja	0	0	4	0	0
Sotsiaalpedagoog	0	0	0	0	0
HEV õpilaste klassi õpetaja	0	0	0	0	0
Kokku	1,83	1,03	9	4	4

**Tabel 4.** Õppekeelest erineva emakeelega õpilastele kohaldatavad tugimeetmed

Tugimeetmed	Erineva emakeelega õpilaste arv	
	EHIS	Dok
Individuaalne õppekava	0	0
Eesti keel teise keelena	0	0
B-võõrkeele õppes loobumine	0	0
Emakeele- ja kultuuriõpe	0	0
Koolipsühholoogiline abi	0	0
Logopeediline abi	0	0
Õpiabirühm	1	1
Sotsiaalpedagoog	0	1
Kokku	1	2

## 2. Pedagoogide täienduskoolituse korraldamine (tabelid 5–6 ning kirjeldus ja analüüs)

2.1. Pedagoogide täienduskoolituse võimaldamisel lähtumine kooli õppekavas, arengukavas, üldtööplaanis, sisehindamisel määratletud põhisuundadest ja -valdkondadest ning riiklikest prioriteetidest.

2010. a koostatud sisehindamisaruandes toodi välja, et Paide Gümnaasium on õppiv organisatsioon, sest tema liikmed on väga agarad osalema täienduskoolituses. Toodud väidet kinnitas pedagoogide keskmine täienduskoolituse maht, mis ületas võrdlusgrupi näite. Andmed kajastasid õppeaastaid 2006/2007–2008/2009.

Personali arendamiseks planeeriti välja töötada süsteem koolitustel saadud heade kogemuste levitamiseks ning uuendada iga õppeaasta alguses täienduskoolituse plaani, samuti teostada korrapäraselt koolitusplaani ja -eelarve täitmise analüüsi.

2010. a koostatud sisehindamisaruandes ei ole personali arendamise valdkonnas välja toodud ühtki puudust ega kitsaskohta, seega jääb arusaamatuks, mille alusel planeeriti parendustegevused.

Sisehindamisaruandes kajastub üksnes positiivne tulem – selle põhjal on raske näha vajadust parendustegevusteks.

2012. a töötati välja dokument „Paide Gümnaasiumi töötajate täienduskoolituse põhimõtted ja korraldus“. Dokumendiga on muu hulgas sätestatud ka iseseisva enesetäiendamise kord. Aastateks 2012–2017 koostati personali koolituskava.

Töötajate täienduskoolituse põhimõtete väljatöötamise ja rakendamise on ilmselt liiga kaua viivitatud (sisehindamisaruanne valmis 2010), mistõttu ei ole ca 40%-l töötajatest Vabariigi Valitsuse 22.11.2000 määrusega nr 381 „Õpetajate koolituse raamnõuded“ sätestatud koolitusmahud saavutatud (arvestatud on koolis täiskoormusega töötavaid õpetajaid). Kolmel viimasel õppeaastal on koolituste maht järk-järgult vähenenud. 2012/2013. õa läbiti koolitusi peaaegu poole vähem kui 2010/2011. õa.

Koolis on õpetajaid, kes on väga aktiivselt täienduskoolitustest osa võtnud, mõned koguni 1439, 853, 710 t viie aasta jooksul. Mitmel õpetajal on täienduskoolitusi põhjendamatult vähe (11, 25, 31 t), enamasti on tegemist vaid koolis korraldatud ühiskoolitustega. Koolijuhil selgituste kohaselt on see mõne õpetaja puhul olnud teadlik valik, kuna töötaja kavatses töö koolis lõpetada.

Vähene täienduskoolitustest osavõtt on mõne õpetaja puhul kestnud mitu viimast aastat. Õpetajad ei ole näidanud üles initsiatiivi koolitustel osaleda. Vastutus isikliku professionaalse arengu eest lasub kindlasti õpetajal, kuid samas tuleb koolijuhil jälgida personali tasakaalustatud arendamise põhimõtet ja Vabariigi Valitsuse määruuses sätestatud nõuete täitmist.

Õppeasutuse arengukavas kajastuvad strateegilised eesmärgid, nagu õpetajate professionaalsuse hoidmine ja arendamine ning koolitöötajate kompetentsus ja motiveeritus, seostuvad õppeprotsessi kvaliteedi ning kooli konkurentsivõime tagamisega. Personalijuhtimise valdkonna peamised eesmärgid on kompetentne ja motiveeritud personal ning personali süsteemne täienduskoolitus.

2013/2014. õa üldtööplaanis on personali arendamiseks planeeritud mitmeid tegevusi, sealhulgas osalemine täienduskoolitustel ja ainekomisjonide töö tõhustamine.

Õppeasutuses korraldatakse kogu kollektiivile sisekoolitusi. Kooli arengudokumentides seatud eesmärkidest lähtudes on kolmel viimasel aastal läbi viidud viis ühiskoolitust. Nii näiteks on kooli lähiaastate eesmärk süsteemselt rakendada kujundavat hindamist õpimotivatsiooni tõstmiseks, mille tõttu korraldati kogu kollektiivile koolitus kujundavast hindamisest. Kooli õppekava rakendamiseks on korraldatud ühiskoolitusi loovusest ja õuesõppest ning uurimistöö juhendamiseks.

Õpilaste arengu toetamisel on oluline osata hinnata õpitulemuste saavutamist ja rakendatud tugimeetmete tulemuslikkust, mistõttu korraldati kollektiivile koolitus eneseanalüüsist.

Õpitulemuste saavutamisel on oluline avardada õppimisvõimalusi ja mitmekesistada metoodikat, et muuta õppimine õpilase jaoks huvitavamaks. 2013/2014. õa on kavandatud kaardistada tundides rakendatavad õppemeetodid.

Kooli pedagoogide ühistegevus on koondunud ainekomisjonidesse, kus toimub ka metoodikaalane nõustamine, õpitakse üksteise kogemustest ja antakse edasi koolitusel õpitut. Koolil on positiivne kogemus ainetevahelisest integratsioonist LooMa projekti läbiviimisel. Edaspidi keskendutakse erinevate kooliastmete õpetajate koostöö tõhustamisele, et tagada õpilaste sujuv üleminek ühest kooliastmest teise.

2013/2014. õa on üheks kooli prioriteediks jätkata õpilase arengu toetamist, pöörates erilist tähelepanu hariduslike erivajadustega õpilaste õppe korraldusele. Nimetatud prioriteet võiks kajastuda kogu kooli tegevuse planeerimisel, sealhulgas ka õpetajate täienduskoolituse kava koostamisel.

Koolis on hetkel vaid üks õpetaja 2007. a läbinud 160-tunnise eripedagoogilise koolituse, kuid vajadus õpiabi järele suureneb pidevalt.

Maakonna koolides napib eripedagooge ja logopeede ning nende kvalifikatsioon ei vasta alati haridus- ja teadusministri määrusega kehtestatud nõuetele, seega on koolil otstarbekas panustada rohkem õpetajate koolitamisesse.

Õppetöö diferentseerimiseks klassis ja õpiabi osutamiseks õpiabitunnis vajavad õpetajad kompetentse, mida saavutatakse spetsiifiliste täienduskoolituste kaudu. Ka väikeklassis õpetamisel tuleb koolil tagada eripedagoogilise õppemetoodika rakendamine, mistõttu on vajalik omada vajaliku ettevalmistusega õpetajaid.

Kuna peamine töö väljakujunemata õpioskuste ning logopeediliste probleemidega õpilaste abistamisel tehakse õpiabirühma tundides, on otstarbekas valida edaspidi süstemaatiliselt koolitusi eripedagoogika valdkonnast, et olla valmis korrigeerima kõnepuudeid, arendama kognitiivseid oskusi ja kujundama eripedagoogiliste võtete abil õpilaste õpioskusi ja -vilumusi.

Õpiraskustega õpilaste toetamise kõrval vajavad tähelepanu ka andekad õpilased. Mõned õpetajad on läbinud andekuse teemalise koolituse (sh kaks õpetajat 78 tunni ulatuses). Arvestades kooli strateegilisi eesmärgi, on otstarbekas korraldada teemakohane sisekoolitus või võimaldada rohkemale arvule õpetajatest osaleda koolitustel, mis käsitlevad andekate õpilaste arendamist.

2013/2014. õa I poolaastal ei ole õpetajad osalenud õppeaasta prioriteediga (HEV-õpilaste arengu toetamine) kooskõlas olevatel koolitustel. Suur osa õpetajatest on 2010. a osalenud aktiivsus- ja tähelepanuhäire sümptomitega lapse toetamist käsitleval lühikoolitusel.

Individuaalsete koolituste puhul lähtutakse peamiselt töötajate soovidest ja vajadustest, mis selgitatakse välja arenguestlustel. Üldjuhul planeeritakse ainult pikemad koolitused (alates 40 tundi), lühematel kursustel ja koolituspäevadel osalemine saab teoks vastavalt koolituspakkumistele. Koolijuhil selgituste kohaselt eelistatakse ainealaseid, õppekava rakendamise seotud koolitusi. Kõikidele õpetajatele on võimaldatud osaleda nende poolt soovitud koolitustel.

Viimase viie aasta jooksul läbitud koolitused toetavad õpetajate üldpädevusnõuete täitmist: siia kuuluvad aine- ja erialased koolitused, mis toetavad õppekava rakendamist, kursused õpikeskkonna kujundamiseks, õppe- ja kasvatustöö juhtimiseks, õppekava arendamiseks jne. Täienduskoolituste kaudu on saavutatud õpetajate valmisolek kasutada õppetöö läbiviimisel IT-vahendeid.

Õpetajad võtavad osa ainealastest konverentsidest, seminaridest ja muudest aineõpetajate ühisüritustest. Mitu Paide Gümnaasiumi õpetajat on ise olnud koolitajad Tartu Ülikooli ja Avatud Meele Instituudi õppepäevadel.

Viimase kolme aasta jooksul on kaheksa õpetajat osalenud koolitusel välisriigis.

## 2.2. Pedagoogide täienduskoolituse tulemuslikkuse analüüsimine, täienduskoolituse rahastamise allikad ning andmete õigsus EHISes.

Pedagoogi järjepideva professionaalse arengu toetamiseks analüüsitakse ja hinnatakse tema arengut perioodiliselt. Õppealajuhatajaga peetaval arenguestlustel kajastub ka koolituste mõju õpetaja töö tulemuslikkusele.

Kooli sisehindamisaruande kohaselt hindab iga pedagoog täienduskoolituste tulemuslikkust enesehindamise raames.

Täienduskoolituste tulemuslikkuse hindamiseks võib kasutada lisaks õpetajate eneseanalüüsile ja arenguestlustele ka näiteks lahtisi õppetegevusi, õpitulemuste statistikat, õpilaste ja lastevanemate rahuloluküsitlusi ning muid sisehindamise käigus kogutud andmeid.

Oluline koht õpetajate täienduskoolitustes on tasuta kursustel ja ainesektsioonide korraldatud õppepäevadel.

Oma osa õpetajate professionaalse arengu toetamisel on kooli ainekomisjonidel, kuhu on koondunud metoodikaalane tegevus, sh parimatelt praktikatelt õppimine ja koolituskogemuse edasiandmine.

Paide Gümnaasiumi pedagoogide täienduskoolitusi on täies ulatuses finantseeritud riigi poolt eraldatud vahenditest. Koolijuhi selgituste kohaselt oli koolitusraha piisavalt ning puudus vajadus seda juurde taotleda.

2012. a eraldas riik täienduskoolitusteks 16 392 eurot, millest koolitusteks kasutati 10 160 eurot. Kool kasutas osa täienduskoolituste rahast õppevahendite muretsemiseks, kuna selleks vahendeid nappis.

2009–2012 ESF-i rahastusega loodusainete ja matemaatika integratsiooni LooMa projektis osalemine tõi küllaltki arvestatava toetuse ka õpetajate täienduskoolitusteks (1866 €).

EHIS-e andmetel osalesid juhid (direktor, õppealajuhataja, huvijuht, infojuht ja sekretär) kolme viimase õppeaasta jooksul koolitustel 466 t, õpetajad 8565 t, muu personal (pikapäevarühma kasvatajad, õpiabirühma õpetajad) 982 t ulatuses.

Koolijuhtide täienduskoolitus moodustas täienduskoolituste kogumahust 4,7%. Personaalselt täienduskoolitustel osalemist analüüsides tuleb ära märkida direktori tagasihoidlik osavõtt koolitustest – kolme õppeaasta jooksul kokku 32 t, millest põhilise osa moodustasid kooli sisekoolitused. Õppealajuhataja on kolme viimase õppeaasta jooksul osalenud täienduskoolitustel 116 t.

Paide Sotsiaaltöökeskuse spetsialistid on kolme viimase aasta jooksul osalenud erialastel koolitustel. Äsja bakalaureuseõppe lõpetanud psühholoog on läbinud 120-tunnise tugiisiku baaskoolituse. Sotsiaalpedagoog on osa võtnud kolmest erialaga seotud lühikoolitusest kokku 24 tunni ulatuses. Arvestades tugispetsialistide töö olulisust HEV-õpilaste arengu toetamisel, on tööandjal otstarbeks rohkem panustada töötajate täienduskoolitustesse.

Koolitustundide EHIS-esse kandmisel esines üksikuid väiksemaid eksimusi, mis parandati riikliku järelevalve käigus.

EHIS-esse kantud ja dokumentaalselt tõendatud koolitustundide arvud erinevad seetõttu, et kõikidest koolitusdokumentidest ei ole koopiaid säilitatud, vaid need on pärast koolituse EHIS-esse kandmist omanikule tagastatud.

Õpetajate täienduskoolituses osalemise arvestamine on raskendatud, kui tõendile ei kanta koolitustunde või dokumendil ei ole koolituse toimumise kuupäeva. Selliseid tõendeid esines ka Paide Gümnaasiumis.

Viimasel ajal kasutavad täienduskoolituse läbiviijad võimalust kanda koolitused EHIS-esse vastavat dokumenti väljastamata.

**Tabel 5. Täienduskoolituses osalemine**

	Läbitud tundide arv kokku	Juhid			Õpetajad			Tugispetsialistid			Muu personal	
		EHIS	Dok	%	EHIS	Dok	%	EHIS	Dok	%	Dok	%
2010/2011. õa-l Eestis	3998	100	100	2,5	3509	3178	87,8	0	0	0	389	9,7
2010/2011. õa-l rahvusvahelistel koolitustel	90	0	0	0	90	90	100	0	0	0	0	0
2011/2012. õa-l Eestis	3773	276	276	7,3	3044	2799	80,7	0	0	0	453	12
2011/2012. õa-l rahvusvahelistel koolitustel	52	0	0	0	52	52	100	0	0	0	0	0
2012/2013. õa-l Eestis	1919	90	90	4,7	1689	1491	88,0	0	0	0	140	7,3
2012/2013. õa-l rahvusvahelistel koolitustel	181	0	0	0	181	181	100	0	0	0	0	0
Kokku	10 013	466	466	4,7	8565	7791	85,5	0	0	0	982	9,8

\*Tabelis ei kajastu tugispetsialistide täienduskoolitused, kuna vastavaid ametikohti pole koolis loodud.

**Tabel 6. Täienduskoolituse finantseerimine**

Täienduskoolituse finantseerimine 01.01.2012 – 31.12.2012	Summa eurodes	Protsent täienduskoolituskulust
Riigi poolt eraldatud vahendid	16 392	89,8
Pidaja poolt eraldatud vahendid	0	0
Projektidest ja muudest allikatest finantseeritud täienduskoolituskulu	1866	10,2
Koolituskulu kokku	18 258	100%

### 3. Eestikeelse õppe korraldamine vene õppekeele koolis (tabelid 7–10 ning kirjeldus ja analüüs)

#### 3.1. Eesti keele õppe korraldamine vene õppekeele koolis.

Tegemist on eesti õppekeele kooliga.

#### 3.2. Kasutatavad õppematerjalid.

#### 3.3. Pedagoogide keeleoskuse tase ja täienduskoolitus.

**Tabel 7. Eesti keele tundide arv klassiti tavaklassis (T) ja keelekümblusklassis (K)**

Klass	I		II		III		IV		V		VI		VII		VIII		IX		Kokku	
	T	K	T	K	T	K	T	K	T	K	T	K	T	K	T	K	T	K	T	K
Tundide arv õppekavas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rakendatud tundide arv	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

**Tabel 8. Eesti keeles õpetatavad ained põhikoolis**

Õppeaine	Tavaklass	Keelekümblusklass
Loodusõpetus	0	0
Muusikaõpetus	0	0
Kunstiõpetus	0	0
Inimeseõpetus	0	0
.....	0	0

**Tabel 9. Eestikeelsete kursuste arv**

Õppeaine	X kl (2011/2012. õa)		XI kl (2012/2013. õa)		XII kl (2013/2014. õa)
	Õppekava	Tegelik	Õppekava	Tegelik	Õppekava
Eesti keel	0	0	0	0	0
Ühiskonnaõpetus	0	0	0	0	0
Ajalugu	0	0	0	0	0
Geograafia	0	0	0	0	0
Eesti kirjandus	0	0	0	0	0
Muusika	0	0	0	0	0
.....	0	0	0	0	0
Kokku	0	0	0	0	0

**Tabel 10. Pedagoogide eesti keele oskuse tase ja täienduskoolitus**

Pedagoog	Pedagoogide arv	Eesti keele oskusega pedagoogide arv								Teises keeles õpetamise meetodika kursustel osalenud pedagoogide arv
		Tasemeharidus omandatud eesti keeles		C1		B2		Muu		
		EHIS	Dok	EHIS	Dok	EHIS	Dok	EHIS	Dok	
Direktor	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Õppealajuhataja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Eesti keel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ühiskonnaõpetus	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geograafia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Muusika	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0



### III. Teematilise riikliku järelevalve prioriteedist lähtuv kokkuvõte

1. Riikliku järelevalve käigus selgitati välja, kuidas on Paide Gümnaasiumis korraldatud hariduslike erivajadustega õpilaste õppe- ja kasvatustegevus, pedagoogide täienduskoolitus ning tagatud Eesti Hariduse Infosüsteemis kajastatud andmete vastavus tegelikule olukorrale.
2. Paide Gümnaasium on 536 õpilase ja 49 õpetajaga munitsipaalõppeasutus.
3. Paide Gümnaasiumi visioonis kajastub eesmärk saada kvaliteetkooliks, millest lähtuvalt on sõnastatud strateegilised eesmärgid.
4. Kooli õppekavas on sätestatud õpiraskustega õpilastele rakendatavad tugiteenused – konsultatsioonid, õpiabirühmad, kõneravi, pikapäevarühm I kooliastmes, aineõpetus tasemegruppides, individuaalne nõustamine, individuaalsed õpiülesanded või õppekava, lihtsustatud õppekava rakendamine, huviringid, koduõpe.
5. Kooli tugisüsteemi kohaselt tagatakse õpilasele vajadusel logopeedi, eripedagoogi, psühholoogi, õpiabi õpetaja, tugiisiku või sotsiaalpedagoogi teenus.
6. Andekate õpilaste arengu toetamiseks pakutavate tugiteenuste hulka kuuluvad individuaalsed õpiülesanded ja nõustamine, sh individuaalne õppekava, ettevalmistus olümpiaadideks ja muudeks võistlusteks, osalemine projektides, Tartu Ülikooli teaduskooli kursuste läbimine, õppekäigud ja huviringid.
7. Kõikidele HEV-õpilastele on avatud individuaalse arengu jälgimise kaart (IAK) ja määratud kaardi täitmise eest vastutaja.
8. HEV-õpilaste õppe koordineerijaks on määratud sotsiaalpedagoog.
9. HEV-õpilaste õppe korraldamine ei ole täies ulatuses kooskõlas „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“, „Põhikooli lihtsustatud riiklikus õppekavas“ ja haridus- ja teadusministri 23.12.2010 määruses nr 76 „Hariduslike erivajadustega õpilaste klassides ja rühmades õppe ja kasvatuse korraldamise alused ning õpilaste klassi või rühma vastuvõtmise või üleviimise, klassist või rühmast väljaarvamise ning ühe õpilase õpetamisele keskendatud õppe rakendamise tingimused ja kord“ sätestatuga.
10. Õpiabirühmad on moodustatud 3.–9. kl õpilastest, 1. ja 2. kl õpilased õpiabitundides ei osale.
11. Õpiabitunde rakendatakse väiksemas mahus ja rühmade täituvus on suurem haridus- ja teadusministri 23.12.2010 määruses nr 76 sätestatust, samuti ei ole õpiabirühma õpilastele koostatud individuaalseid õppekavu.
12. 2013/2014. õa ei võimaldata õpilastele eripedagoogilist abi. Logopeedilist abi antakse I–II kooliastme õpiabitundides, selle maht ei vasta vajadusele.
13. Maakonna nõustamiskomisjoni soovitusi HEV-õpilastele rakendatava õppe osas ei ole täidetud: väikeklassi ega õpiraskustega õpilaste klassi pole loodud.
14. Lihtsustatud õppel olevatele õpilastele ei võimaldata tööõpetuse tunde „Põhikooli lihtsustatud riiklikus õppekavas“ sätestatud mahus.
15. Pikapäevarühmad on avatud 1. ja 2. kl õpilastele.
16. Õpilastele on tagatud sotsiaalpedagoogi ja koolipsühholoogi abi.
17. Õpilaste arengu toetamiseks tegutseb kooli pedagoogidest ja tugispetsialistidest moodustatud ümarlaud.
18. Andekaid õpilasi arendatakse aineolümpiaadideks ja teisteks õpilaskonkurssideks valmistudes, ainetundides kasutatakse diferentseeritud õpetamist, õpilased osalevad Tartu Ülikooli teaduskooli kursustel ja õpikodade tegevuses.
19. Kooli õppe- ja kasvatustegevuse üheks eesmärgiks on rahvuskultuuri arendamine, mille peamiseks väljundiks on rohkearvulised huviringid.
20. Pedagoogide täienduskoolituse võimaldamisel on peamised kriteeriumid olnud arengukava strateegilised eesmärgid ning uue õppekava rakendamine.
21. Pedagoogidele on võimaldatud koolitusi nende poolt soovitud mahus; õpetajate initsiatiiv koolitustel osaleda on erinev.

22. Sisehindamine ei ole olnud tõhusaks toeks õpetajate täienduskoolituste planeerimisel: suurel osal personalist on koolitusi nõutust väiksemas mahus, eripedagoogiliste kompetentside olemasolu ei ole hinnatud ning nende saavutamiseks ei ole asutud koolitusi läbima.
23. Pedagoogide täienduskoolituste tulemuslikkust analüüsitakse arenguvestlustel.
24. Koolituskogemuste jagamine ja parimatelt praktikatelt õppimine toimub ainekomisjonides.
25. Riigi poolt täienduskoolitusteks eraldatud vahendeid on olnud piisavalt, õppeasutuse pidaja ei ole koolitusi toetanud.
26. Eesti Hariduse Infosüsteemi kantud andmed vastavad tegelikkusele.

#### **IV. Ettepanekud õppeasutuse direktorile**

1. Viia lastevanemate seas läbi rahulolu-uuring ja kasutada saadud tulemusi kooli tugisüsteemi arendamiseks.
2. Hinnata HEV-õpilastega töötavate õpetajate eripedagoogilisi kompetentse ning kasutada saadud tulemusi töötajate täienduskoolituse planeerimisel.
3. Eripedagoogi puudumisel kasutada HEV-õpilaste arengu toetamiseks maakonna õppenõustamiskeskuse spetsialistide abi.
4. Toetada aineringide tegevuse kaudu kooli õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide saavutamist.
5. Hinnata andekate õpilastega tehtava töö tulemuslikkust kooli strateegilistest eesmärkidest lähtuvalt.

#### **V. Ettepanekud õppeasutuse pidajale**

1. Toetada Paide Gümnaasiumi tugisüsteemi arendamisel, tagamaks kõikidele õpilastele võrdväärsed võimalused ja tingimused võimetekohase hariduse omandamiseks elukohajärgses koolis.
2. Võtta vastu otsus hariduslike erivajadustega õpilaste klasside avamise osas Paide linna koolides.

#### **VI. Ettekirjutused õppeasutuse direktorile**

1. Haridusliku erivajadusega õpilaste õppe korraldamisel lähtuda „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses“, „Põhikooli lihtsustatud riiklikus õppekavas“ ning haridus- ja teadusministri 23.12.2010 määruses nr 76 „Hariduslike erivajadustega õpilaste klassides ja rühmades õppe ja kasvatuse korraldamise alused ning õpilaste klassi või rühma vastuvõtmise või üleviimise, klassist või rühmast väljaarvamise ning ühe õpilase õpetamisele keskendatud õppe rakendamise tingimused ja kord“ sätestatust.

Tähtaeg: 1.09.2014

2. Tagada õpetajate kvalifikatsiooni vastavus haridus- ja teadusministri 29.08.2013 määrusega nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“ kehtestatud nõuetele.

Tähtaeg: 1.09.2014

3. Tagada õpetajate täienduskoolituses osalemine Vabariigi Valitsuse 22.11.2000 määrusega nr 381 „Õpetajate koolituse raamnõuded“ sätestatud mahus.

Tähtaeg: 1.09.2014

**Riikliku järelevalve teostamisel osalenud ametnik**

*(allkirjastatud digitaalselt)*

Anne Viljat  
Järva Maavalitsuse haridus- ja sotsiaalosakonna peainspektor